

the changes of species composition, and the tendencies of anthropogenic transformation of natural phytobiota of the beginning of XXI century. At the present stage of the park development, the main task is to preserve the secular oak trees, through the optimization of spontaneously formed planting of deciduous trees, timely and qualitative care for the territories of park, of meadow, of regular and of alpine landscape types.

Keywords: dendrological park, types of gardening-park landscapes, phyto diversity, species composition, woody vegetation.

УДК 58.006:502.75(477-25)

ТРАВ'ЯНИСТІ РОСЛИНИ В КОЛЕКЦІЇ СИРЕЦЬКОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ

С. А. ГЛУХОВА, директор

О. І. ШИНДЕР, кандидат біологічних наук

С. М. МИХАЙЛИК, кандидат сільськогосподарських наук

Сирецький дендрологічний парк (м. Київ)

E-mail: syrets.dendropark@gmail.com

Анотація. У Сирецькому дендрологічному парку загальнодержавного значення проводять цілеспрямовану роботу з інтродукції декоративних трав'янистих рослин і їх залучення в озелененні парку. У статті подано результати інвентаризації колекційного фонду гербофлори і підбору інтродуцентів за принципами використання в озелененні. На сьогодні у колекції налічується 215 місцевих і 625 інтродукованих трав'янистих і напівкущикових видів і гібридів, а також їхні культивари.

З метою поліпшення травостою паркових насаджень виділено групу декоративно-паркових рослин, котрі представлені невибагливими видами, що органічно доповнюють парковий ценоз. Серед інтродукованих таксонів декоративне значення мають 581 вид і гібрид. Їх розділено на групи за принципами використання: ґрунтопокривні багаторічники (100 видів), класичні багаторічники (307 видів), літники (73 види), рослини для альпінаріїв (136 видів) та водних квітників (22 види). Представлено різноманіття колекції за термінами цвітіння і толерантним ставленням до затінення, що дає змогу створювати композиції з неперервним цвітінням упродовж усього сезону. У колекції багато рідкісних рослин, використання яких в озелененні є важливим напрямом у сфері охорони біорізноманіття. Загалом, сучасний асортимент інтродукованих таксонів і культиварів у колекції Сирецького дендропарку дає змогу створювати гармонійні декоративні композиції практично будь-якого спрямування.

Ключові слова: Сирецький дендрологічний парк, декоративні трав'янисті рослини.

Актуальність. Сирецький дендрологічний парк загальнодержавного значення площею 7,5 га розташований у північно-західній частині м. Києва. Його заклав у 1949 р. М. О. Птіцин на основі наявної дендрогрупи, що нині

перетнула віковий рубіж. У 1988–1990 рр. під час реконструкції насаджень простір під віковими деревами і вздовж головної алеї було засаджено килимом ґрунтопокривних багаторічних трав і чагарничків, а також первоцвітами. Відтоді трав'янисті рослини стали невід'ємним і важливим елементом декоративних композицій у дендропарку. Колекція інтродукованих трав'янистих рослин постійно поповнюється новими таксонами і культиварами, в т. ч. малопоширених видів. Окремим напрямом є інтродукція рідкісних видів і таких, що зникають, із наступним їх використанням у декоративних композиціях.

Декоративне садівництво базується на різноманітні форм і типів рослин. Дерева і чагарники формують каркас парку, а трав'янисті рослини заповнюють його виразні акценти. У зв'язку з постійним розширенням асортименту гербофлори Сирецького дендропарку новими таксонами і культиварами актуальною є проблема їхньої інвентаризації та підбір за принципами використання у різних типах декоративних композицій і насаджень. Зважаючи на невеликі розміри парку, важливим завданням є ущільнення наявних насаджень за рахунок інтродукованих декоративних трав'янистих рослин і створення з їхньою участю композицій за принципами безперервного цвітіння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшу частину паркових насаджень в Україні закладено або суттєво реконструйовано в радянський період. Відповідний досвід узагальнено у багатьох радянських і вітчизняних джерелах із паркобудівництва. Першочергове значення у класичному вітчизняному паркознавстві зазвичай надають деревним і чагарниковим породам, а трав'янистим рослинам відведено роль наповнення квітників і газонів, а також трав'яного ярусу в пейзажних насадженнях [3; 10; 14 та ін.]. Традиційно як квітники у більшості наявних парків використовують класичні клумби, які разом із газонами і декоративними кущами вважають основними засобами прикрашення парків [3; 17]. Натомість, вказують, що у пейзажних парках «квітковому оформленню не надається великого значення у теоретиків, а дехто рекомендує взагалі не включати квіти у паркові композиції» [8]. Надання трав'янистим рослинам фактично другорядної ролі пов'язане, ймовірно, із традиційним розвитком вітчизняного паркобудівництва у тісному зв'язку з дендрологічними дослідженнями. Довгий час поза увагою дослідників залишалися різноманіття і стан травостою у парках (за винятком газонів). Але останніми роками актуалізуються дослідження спонтанного травостою у парках, його естетичних функцій і можливостей покращення [4; 7; 11; 13; 15; 18].

Сучасним напрямом використання декоративних трав'янистих рослин є створення композицій різних типів – альпінаріїв, національних (японський, французький, український та ін.) і аптекарських садів, декоративних городів, нетрадиційних клумб тощо [9; 12; 16 та ін.]. У Західній Європі на противагу вітчизняним «паркам» і «квітникам» зелені насадження (відомі як «Gardens» – сади) мають велику кількість різновидів [16; 19; 21; 22]. Завдяки такому підходу різні типи рослин диференційовано використовують у насадженнях залежно від їхнього спрямування, що сприяє гармонійнішому використанню трав'янистих рослин у декоративному садівництві.

Отже, дослідження використання трав'янистих рослин у вітчизняному паркознавстві залишаються фрагментарними. Водночас, розвиваються новітні

течії озеленення, спрямовані на створення декоративних садових композицій із великою кількістю рослин, що вимагає їхнього комплексного вивчення і практичного застосування.

Мета дослідження – на основі інвентаризації колекції трав'янистих і напівкущикових рослин Сирецького дендропарку встановити їхній склад за принципами використання у різних типах композицій; підбити підсумки різнобічного використання декоративних трав'янистих рослин у парку.

Матеріали і методи дослідження. Об'єктом дослідження є колекція інтродукованих таксонів і культиварів трав'янистих і напівкущикових рослин Сирецького дендропарку та аборигенні види, що вирізняються декоративними якостями і органічно доповнюють паркові насадження.

Інвентаризацію колекційного фонду було проведено упродовж 2014–2106 рр. В умовах Сирецького дендропарку актуальними є такі принципи використання декоративних трав'янистих рослин: озеленення нижнього ярусу паркових насаджень; ґрунтопокривні посадки; моновидові куртини і солітери з багаторічників; композиції і клумби з квітковими і декоративно-листяними багаторічниками; літні клумби (у тому числі вертикальне озеленення); альпійські композиції; озеленення водойм. Розподіл на еколого-фенологічні групи (за термінами цвітіння і ставленням до затінення) проводили як за літературними джерелами [1; 6; 9; 15], так і на основі власних спостережень.

Результати дослідження та їх обговорення. На сьогодні у колекції та насадженнях Сирецького дендрологічного парку налічується 215 місцевих і 625 інтродукованих трав'янистих та напівкущикових видів і гібридів. 132 види є рідкісними. Провідними родинами (представленими більш ніж 30 колекційними одиницями) є: *Asteraceae*, *Lamiaceae*, *Iridaceae*, *Liliaceae*, *Poaceae*, *Ranunculaceae*, *Brassicaceae*, *Crassulaceae*, *Agavaceae*, *Saxifragaceae*, *Caryophyllaceae*, *Rosaceae*. Провідними родами (представленими більше як 15 колекційними одиницями) є: *Iris*, *Hosta*, *Thymus*, *Heuchera*, *Phlox*, *Campanula*, *Lilium*, *Paeonia* і *Tulipa*. Результати аналізу колекційного фонду інтродукованих видів за принципами використання подано в табл. 1.

1. Розподіл колекційного фонду гербофлори за принципами використання

Принципи використання	Кількість таксонів
Декоративно-паркові рослини	понад 30
Ґрунтопокривні посадки	100
Моновидові куртини і солітери	понад 60
Композиції і клумби з багаторічників	307
Літні клумби і композиції	73
Альпійські композиції	136
Озеленення водойм	22

Більша частина місцевих видів гербофлори формує спонтанний травостій, але деякі мають певне естетичне значення у паркових насадженнях (*Betonica officinalis* L., *Lamium galeobdolon* (L.) L., *Pyrethrum corymbosum* (L.) Scop., *Salvia nemorosa* L., *Stellaria holostea* L. та ін.). Цінними є аборигенні первоцвіти, що прикрашають насадження навесні (*Anemone ranunculoides* L., *Corydalis solida* (L.) Clairv., *Gagea lutea* (L.) Ker Gawl., *Galium odoratum* (L.) Scop., *Tussilago farfara* L., *Vinca minor* L. та ін.). Певна кількість інтродукованих

видів, що є самі по собі малодекоративними, чудово доповнюють травостій паркових насаджень рано навесні та влітку (*Allium ursinum* L., *Corydalis marschalliana* (Pall. ex Willd.) Pers., *Dentaria bulbifera* L., *Glycyrrhiza glabra* L., *Ornithogalum fimbriatum* Willd. *Salvia glutinosa* L. та ін.). Перспективними парковими рослинами є малопоширені лісові та лучні види. Вони невибагливі та органічно вписуються у паркові ценози і слугують їхньою окрасою. Це вказує на необхідність подальшої інтродукційної роботи у цьому напрямі.

Серед інтродукованих таксонів декоративне значення за результатами інвентаризації мають 581 вид і гібрид. З них 508 – багаторічники. У групі ґрунтопокривних рослин налічується 100 видів. Їх використання покликане заповнити нішу між типовими злаковими газонами і квітниками. Серед них велика кількість декоративно-листяних культур (види і культивари родів *Artemisia*, *Cotula*, *Pachysandra*, *Vinca* та ін.), а багато – і квіткових (*Cerastium biebersteinii* DC., види родів *Campanula*, *Helianthemum*, родини *Crasuulaceae*).

307 таксонів із колекції є класичними декоративними багаторічниками. Це найрізноманітніші за габітусом та еко-біологічними особливостями рослини. Декоративні багаторічники використовують у різноманітних композиційних рішеннях (рис.). Понад 60 багаторічників придатні для створення моновидових куртин і бордюрів. Це кореневищні середньо- і високорослі рослини, здатні до розростання (*Geranium macrorrhizum* L., *Helenium autumnale* L., *Kniphofia uvaria* (L.) Hook., *Phlox paniculata* L., *Salvia officinalis* L. та ін.). Кілька десятків високорослих і навіть гігантських видів рослин у колекції придатні для висаджування солітерами (культивари *Aster novae-angliae* L., *Cephalaria gigantea* (Ledeb.) Bobrov, *Gunnera manicata* Linden ex Delchev., *Helianthus annuus* L. та ін.).

Широко у парку використовують літники, які представлені 73 видами і їхніми сортами. Вони вражають пишним цвітінням і різнобарв'ям і є головною окрасою літніх клумб. Різноманітність літників дає змогу використовувати їх для облямування композицій, утворення різнобарвних квіткових килимів та барвистого фону. Крім великої кількості культиварів нових квіткових рослин актуальними залишаються сорти традиційних видів (*Calendula officinalis* L., *Callistephus chinensis* Nees, *Centaurea cyanus* L., види роду *Tagetes*, *Zinnia elegans* Jacq.). Окремі літники використовують і для вертикального озеленення (*Tropaeolum majus* L., *Luffa aegyptiaca* Mill., види і сорти родів *Ipomoea* і *Petunia* тощо). Дедалі частіше до квіткових композицій додають декоративні сорти традиційно овочевих культур (*Brassica oleracea* L., *Capsicum annuum* L., *Lycopersicon esculentum* Mill., *Ocimum basilicum* L. та ін.). Біологічні особливості літників дають змогу щороку змінювати асортимент і відбирати кращі сорти.

Інтродуцентів, що можуть бути використані в альпінаріях, – 136 видів. Багато серед них гірських рослин, а також дрібноцибулинних і рідкісних. Типових водних і прибережно-водних рослин у колекції порівняно небагато (22 види), оскільки на цьому етапі великі водоймища парку перебувають на реконструкції. Проте наявні мініатюрні водойми оздоблені різноманітними декоративно-листяними багаторічниками.

Рис. Приклади композицій декоративних багаторічників

Підбір великого різноманіття видів і культиварів із різними термінами цвітіння дає змогу створювати ефективні декоративні композиції за принципом саду безперервного цвітіння, що приваблює з ранньої весни до осені. Актуальним для дендропарків є використання тіньовитривалих і тіньолюбних видів, що не втрачають декоративності при зростанні в затінку. В табл. 2 подано результати аналізу колекції за еко-фенологічними властивостями.

2. Розподіл інтродукованих таксонів за еко-фенологічними особливостями

Еко-фенологічні групи		Кількість таксонів
За термінами цвітіння	рання весна	93
	весна	234
	літо	189
	осінь	13
За ставленням до затінення	тіньовитривалі	157
	тіньолюбні	24

Ефективно доповнюють палітру ландшафтних композицій декоративно-листяні культури, яких у колекції налічується 112 видів. Останніми роками популярними є багаторічники із незвичайним забарвленням листової пластинки: варієгатні форми (*Vinca minor* L. 'Argenteovariegata', *Miscanthus sinensis* Andersson 'Zebrinus' тощо), культивари із антоціановим і золотистим забарвленням листя (види родів *Ajuga*, *Brunnera*, *Hosta*, *Heuchera*, *Sempervivum* та ін.). Широко використовують варієгатні форми квіткових культур (*Hermerocallis fulva* (L.) L. 'Kwanso Variegata'), культивари з різноколірним листям (*Amaranthus tricolor* L., *Houttuynia cordata* Thunb. 'Chameleon' тощо). Асортимент подібних культиварів значно розширює естетичну привабливість паркових композицій і надає їм контрасту. Відособленою групою декоративних багаторічників є злаки та осоки, що вирізняються своєрідним зовнішнім виглядом, різноманітними забарвленнями і формою суцвіть (*Cortaderia selloana* Asch. & Graebn., *Molinia caerulea* (L.) Moench 'Variegata', *Pennisetum americanum* 'Purple Majesty', види родів *Carex*, *Miscanthus* тощо). Вони прикрашають парк із ранньої весни до пізньої осені та навіть узимку.

Особливо цінною з наукового погляду є колекція рідкісних рослин (нині 132 види), чимало з яких дуже декоративні. У дендропарку проводять роботу з акліматизації рідкісних інтродуцентів і їхнього практичного використання в озелененні. Успішно культивують види родини *Orchidaceae*, родів *Crocus*, *Colchicum*, *Galanthus*, *Iris*, *Adonis vernalis* L., *Campanula carpatica* Jacq., *Dianthus hypanicus* Andr., *Eremurus spectabilis* M.Bieb., *Erythronium dens-canis* L., *Fritillaria meleagris* L., *Leontopodium alpinum* Cass., *Paeonia tenuifolia* L., *Pulsatilla vulgaris* Mill., *Salvia scabiosifolia* Lam., *Sempervivum marmoratum* Griseb., *Tulipa biflora* Pall. та багато інших. Рідкісні рослини надають декоративним композиціям природної витонченості, а дендропарку – наукову та освітньо-виховну цінність.

Сучасним напрямом декоративного садівництва є використання лікарських і пряно-ароматичних рослин, які також представлені в колекції парку (види родин *Asteraceae*, *Lamiaceae*, *Atropa belladonna* L., *Digitalis purpurea* L., *Polemonium caeruleum* L. та ін.). Чимало їх мають декоративно-листяні культивари. Використання лікарських трав у озелененні значно поліпшує естетичне сприйняття декоративних композицій і сприяє відпочинку.

Висновки і перспективи. Встановлено, що у вітчизняній літературі із садово-паркового будівництва трав'янисті рослини розглядають переважно на другорядних позиціях, а їх дослідження мають фрагментарний характер. Однак, зважаючи на сучасний розвиток декоративного садівництва, різнобічне використання в паркових насадженнях декоративних трав'янистих рослин є актуальним.

За результатами вивчення можливостей поліпшення травостою в паркових насадженнях виділено групу невибагливих декоративно-паркових рослин, які доцільно впроваджувати у паркові ценози. Здійснено групування інтродукованих трав'янистих рослин Сирецького дендропарку за принципами їхнього використання в композиціях різних типів. Сучасний асортимент рослин дає змогу створювати гармонійні декоративні композиції практично будь-якого спрямування. На території дендропарку успішно апробовано велику кількість декоративних інтродукованих трав'янистих рослин і з їхньою участю створено ефектні композиції: український, водні, авангардні квітники, альпінарій, солітерні насадження.

Список використаних джерел

1. Алехин А. А. Многолетние цветочно-декоративные растения для теневых участков / А. А. Алехин, Т. Г. Орлова, Н. Н. Алехина // Интродукция растений, збереження та збагачення біорізноманіття в ботанічних садах і дендропарках : матеріали міжн. наук. конф. – К., 2010. – С. 133–135.
2. Антонюк Н. Є. Рідкісні рослини флори України в культурі / Н. Є. Антонюк, Р. М. Бородіна, В. Г. Собко, Л. С. Скворцова. – К. : Наукова думка, 1982. – 216 с.
3. Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво / В. І. Білоус. – К. : Науковий світ, 2001. – 299 с.
4. Вершинина О. М. Эфемероиды парков Петергофской дороги (Санкт-Петербург) / О. М. Вершинина // Ботанический журнал. – 2005. – Т. 90, № 4. – С. 555–562.
5. Глухова С. А. Сирецький дендрологічний парк – сад безперервного квітування / С. А. Глухова, Л. І. Ємець, С. М. Михайлик // Соціально-

- екологічна роль заповідних дендропарків України. – Полтава : Дивосвіт, 2015. – С. 47–51.
6. Коваль І. В. Біоекологічні експозиційні можливості використання лікарських рослин в ботанічних садах / І. В. Коваль, О. П. Паламарчук, Н. І. Джуренко // Ландшафтна архітектура в ботанічних садах і дендропарках : матеріали міжн. науч. конф. – Ялта, 2014. – С. 47.
  7. Конечная Г. Ю. Дикорастущие травянистые растения парка ботанического института им. В. Л. Комарова РАН / Г. Ю. Конечная, М. Е. Игнатьева // Ботанический журнал. – 1996. – Т. 81, № 3. – С. 96–105.
  8. Косенко І. С. До проблеми використання квітів у ландшафтних парках / І. С. Косенко, О. К. Мороз // Старовинні парки і ботанічні сади – наукові центри збереження біорізноманіття та охорона історико-культурної спадщини. – Умань, 2006. – С. 338–347.
  9. Крейча І. Альпінарий в вашому саду / І. Крейча, А. Якова. – Братислава : Природа, 1986. – 312 с.
  10. Кузнецов С. І. Формирование основных типов экспозиций в ботанических садах и дендропарках / С. И. Кузнецов, Ю. А. Клименко, Г. А. Миронова и др. – К. : Наукова думка, 1994. – 198 с.
  11. Лук'янчук Н. Г. Дослідження піднаметового трав'яного вкриття старовинних парків / Н. Г. Лук'янчук, Т. М. Сидорук // Старовинні парки і ботанічні сади – наукові центри збереження біорізноманіття та охорона історико-культурної спадщини : матеріали міжнар. наук. конф. – Умань, 2006. – С. 263–265.
  12. Марковский Ю. Б. Современный цветник. Миксбордер / Ю. Б. Марковский. – М. : Фитон, 2004. – 143 с.
  13. Нестеренко В. П. Травянистый покров равнинно-пейзажного района дендропарка «Тростянец» / В. П. Нестеренко, А. А. Ильенко, В. А. Медведев // Інтродукція рослин. – 2007. – № 4. – С. 93–103.
  14. Рубцов Л. И. Проектирование садов и парков / Л. И. Рубцов. – М. : Стройиздат, 1979. – 184 с.
  15. Сидорук Т. Н. Биология некоторых видов почвопокровных растений / Т. Н. Сидорук, Б. С. Сидорук. – К. : Наукова думка, 1992. – 112 с.
  16. Соловей Д. С. Сади «нової хвилі» як нова течія в благоустрої та озелененні / Д. С. Соловей // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Лісівництво та декоративне садівництво. – 2013. – Вип. 187 (3). – С. 71–77.
  17. Чонгова А. С. Квітникове озеленення парків-пам'яток садово-паркового мистецтва м. Запоріжжя / А. С. Чонгова // Рослини та урбанізація : матеріали 3-ї міжн. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 179.
  18. Шабарова С. І. Сучасний стан природного трав'янистого покриву ботанічного саду Національного аграрного університету та можливості його поліпшення / С. І. Шабарова, І. М. Верхогляд, С. П. Машковська // Інтродукція рослин. – 2006. – № 3. – С. 94–97.
  19. Encyclopedia of Plants and Flowers / ed. by C. Brickell. – New York : DK Book, 2011. – 744 p.
  20. Gluhova S. Inventory and reports taxonomic species and cultyvars of herboflora of Syretsky arboretum / S. Gluhova, L. Emetz, S. Myhaylik, O. Shynder // Preserving biodiversity and historic-cultural heritage in botanic gardens and

dendrological parks: Abstracts International Scientific Conference – Умань : Візаві, 2016. – P. 27–28.

21. Kingsbury N. Designing Borders / N. Kingsbury. – Cassell, 2008. – 144 p.
22. The European Garden Flora. – Cambridge Univ. Press, 2011. – Vol. 1–5.

References

1. Alehin, A. A., Orlova, T. G., Alehina, N. N. (2010). Mnogoletnie cvetochno-dekorativnye rastenija dlja tenevyh uchastkov [Perennial flower plants for shady areas]. Introdukciya roslin, zberezhenija ta zbagachennija bioriznomanittja v botanichnih sadah i dendroparkah [Plant introduction, conservation and enrichment of biodiversity in botanical gardens and arboretums]. Kyiv, 133–135.
2. Antonjuk, N. Je., Borodina, R. M., Sobko, V. G., Skvorcova, L. S. (1982). Ridkiski roslyny flory Ukrajinny v kulturi [Rare plants of Ukrainian flora in culture]. Kyiv: Naukova Dumka, 216.
3. Bilous, V. I. (2001). Sadovo-parkove mystectvo [Garden art]. Kyiv: Naukovyj Svit, 299.
4. Vershinina, O. M. (2005). Efemeroidy parkov Petergofskoj dorogi (Sankt-Peterburg) [Ephemeroids of Peterhof Road Parks (St. Petersburg)]. Botanical Journal, 90 (4), 555–562.
5. Gluhova, S. A., Jemes, L. I., Myhajlyk, S. M. (2015). Syreckyj dendrologichnyj park – sad bezperernovogo kvituvannja [Syrets Arboretum is a garden of continuous flowering]. Socialno-ekologichna rol' zapovidnyh dendroparkiv Ukrainy [Socio-ecological role of protected arboretums of Ukraine]. Poltava: Dyvosvit, 47–51.
6. Koval, I. V., Palamarchuk, O. P., Dzhurenko, N. I. (2014). Bioekologichni ekspozycijni mozhyvosti vykorystannja likarskyh roslin v botanichnyh sadah [Biological and ecological expositions possibilities of medicinal plants in botanical gardens]. Landshaftnaja arhytektura v botanicheskych sadah y dendroparkah [Landscape architecture in botanical gardens and arboretums]. Jalta, 47.
7. Konechnaja, G. Ju., Ignatjeva, M. E. (1996). Dikorastushhie travjanistyje rastenija parka botanicheskogo instituta im. V. L. Komarova RAN [Spontaneous herbaceous plants in the park of the Komarov Botanical Institute]. Botanical Journal, 81 (3), 96–105.
8. Kosenko, I. S., Moroz, O. K. (2006). Do problemy vykorystannja kvitiv u landshaftnyh parkah [Problems of using flowering plants in landscape parks]. Starovynni parky i botanichni sady – naukovi centry zberezhenija bioriznomanittja ta ohorona istoriko-kul'turnoi spadshhyny [Ancient Parks and Botanical Gardens - Scientific Centers for the Conservation of Biodiversity and the Protection of Historic and Cultural Heritage]. Uman, 338–347.
9. Krejcha, I., Jakobova, A. (1986). Alpinarij v vashem sadu [Alpine slide in your garden]. – Bratislava: Priroda, 312.
10. Kuznecov, S. I., Klimenko, Ju. A., Mironova, G. A. et al. (1994). Formirovanie osnovnyh tipov jekspozicij v botanicheskych sadah i dendroparkah [Formation of the main types of expositions in botanical gardens and dendroparks]. – Kiyv: Naukova Dumka, 198.
11. Luk'janchuk, N. G., Sydoruk, T. M. (2006). Doslidzhennja pidnametovogo travjanogo vkryttja starovynnyh parkiv [The undestent of the grass covering ancient parks]. Starovynni parky i botanichni sady – naukovi centry

- zberezhennja bioriznomanittja ta ohorona istoryko-kulturnoi spadshyny [Ancient Parks and Botanical Gardens – Scientific Centers for the Conservation of Biodiversity and the Protection of Historic and Cultural Heritage]. Uman, 263–265.
12. Markovskij, Ju. B. (2004). Sovremennyj cvetnik. Miksborder [A modern flower garden. Mixborder]. – Moscow: Fiton, 143.
  13. Nesterenko, V. P., Iljenko, A. A., Medvedev, V. A. (2007). Travjanistyj pokrov ravninno-pejzazhnogo rajona dendroparka «Trostjanec» [The grass cover of flat region of Dendropark Trostyanets]. Plant Introduction, 4, 93–103.
  14. Rubcov, L. I. (1979). Proektirovanie sadov i parkov [Design of gardens and parks]. Moscow: Strojizdat, 184.
  15. Sidoruk, T. N., Sidoruk, B. S. (1992). Biologija nekotoryh vidov pochvopokrovnyh rastenij [Biology of some species of ground cover plants]. Kyiv: Naukova dumka, 112.
  16. Solovej, D. S. (2013). Sady «novoi hvyli» jak nova techija v blagoustroi ta ozelenenni Gardens of the "new wave" as a new trend in landscaping]. Scientific Bulletin of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Forestry and ornamental plants, 187 (3), 71–77.
  17. Chongova, A. S. (2013). Kvitnykove ozelenennja parkiv-pam'jatnykiv sadovoparkovogo mystectva m. Zaporizhzhja [Gardenial landscaping of park-monuments of garden art in Zaporizhzhya]. Roslyny ta urbanizacija [Plants and urbanization]. Dnipropetrovsk, 179.
  18. Shabarova, S. I., Verhogljad, I. M., Mashkovska, S. P. (2006). Suchasnyj stan pryrodnogo trav'janystogo pokryvu botanichnogo sadu Nacional'nogo agrarnogo universytetu ta mozhlyvosti jogo polipshennja [Modern conditions of herbaceous plants of Botanical Garden of National Agricultural University and possibilities of its improvement]. Plant Introduction, 3, 94–97.
  19. Brickell, C. (ed.). (2011). Encyclopedia of Plants and Flowers. New York, DK Book, 744.
  20. Gluhova, S., Emetz, L., Myhaylik, S., Shynder, O. (2016). Inventory and reports taxonomic species and cultyvars of herboflora of Syretsky arboretum. Preserving biodiversity and historic-cultural heritage in botanic gardens ond dendrological parks, Uman: Vizavi, 27–28.
  21. Kingsbury, N. (2008). Designing Borders. Cassell, 144.
  22. The European Garden Flora. (2011). New York: Cambridge University Press, 1–5.

ТРАВЯНИСТЫЕ РАСТЕНИЯ В КОЛЛЕКЦИИ СЫРЕЦКОГО ДЕНДРОПАРКА И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В ОЗЕЛЕНЕНИИ

С. А. Глухова, А. И. Шиндер, С. М. Михайлик

Аннотация. В Сырецком дендропарке общегосударственного значения проводится целенаправленная работа по интродукции декоративных травянистых растений и их использованию в озеленении. Представлены результаты инвентаризации коллекционного фонда гербофлоры и подбора интродуцентов по принципу использования в озеленении. В коллекции насчитывается 215 местных и 625 интродуцированных травянистых и полукустарниковых видов и гибридов, а также их культивары. С целью улучшения травостоя парковых насаждений

выделена группа декоративно-парковых растений, которые представлены неприхотливыми видами и естественно дополняют парковый ценоз. Среди интродуцированных таксонов декоративное значение имеют 581 вид и гибрид. Они были сгруппированы по принципу использования: почвопокровные многолетники (100 видов), классические многолетники (307 видов), летники (73 вида), растения для альпинариев (136 видов) и водных цветников (22 вида). Освещено многообразие коллекции по срокам цветения и толерантному отношению к недостатку освещения, что позволяет создавать композиции с непрерывным цветением в течение всего сезона. Большим количеством видов представлены редкие растения, использование которых в озеленении является важным направлением в сфере охраны биоразнообразия. В целом, современный ассортимент интродуцированных травянистых растений в Сырецком дендропарке позволяет создавать гармоничные декоративные композиции многих направлений.

Ключевые слова: Сырецкий дендропарк, декоративные травянистые растения.

HERB IN THE SYRETS ARBORETUM COLLECTION AND THEIR USE IN LANDSCAPING

S. Gluhova, O. Shynder, S. Myhaylik

Abstract. In Syrets Arboretum (Kyiv) conducted scientific work on acclimatization of herbaceous plants and their use in gardening. Conducted cataloging of species and cultivars of collection fund. The selected groups of ornamental plants on the principles used in landscaping. At present time, the collection presents local 215 and 625 exotic species and hybrids and their cultivars.

To improve herbal tier in Arboretum selected group of wild ornamental plants that are undemanding and decorative element in the natural meadow and forest communities. In the collection of exotic ornamental herbs presented are 581 species and hybrids. They are divided into groups according to the principles used in various types of gardens – ground cover perennials (100 species), classic perennials (307 species), sprues (73 species), plants for rock gardens (136 species), water plants flower (22 species). The presence in the collection of plants with different flowering period and tolerant attitude to growth in the shadows is promising to create decorative compositions with a continuous flowering throughout the season. Many ornamental plants species in the collection of the Syrets Arboretum is rare. Their use in gardening is an important tool for the protection of biodiversity. Found that the current range of exotic ornamental herbaceous plants in the Syrets Arboretum allows you to create a harmonious decorative compositions almost any types.

Keywords: Syrets Arboretum, ornamental herbaceous plants.